

Sudí Kmitler

Školitelský posudek
disertační práce Vítězslava Sommera
Vytváření „demokratického socialismu“. Stranická historiografie
50. a 60. let mezi stalinismem a reformním komunismem.
(Ústav českých dějin FF UK 2011, 395 s.)

V. Sommer začal svoji práci zpracovávat pod vedením prof. PhDr. Jana Kuklíka, CSc., a po jeho nečekaném skonu se kolega Sommer stal „mým“ doktorandem. Ony uvozovky jsou tu zcela na místě – základní idea a přístup k tématu je dílem spolupráce prof. Kuklíka a autora práce.

Zpracovat téma „stranické historiografie“, kterou lze vymezovat různým způsobem – autor volí institucionální přístup, stranickou historiografií je mu ta, která utváří a posléze vzniká v prostředích institucí zřizovaných komunistickou stranou a určených k „plnění“ jejích politických cílů, těch strategických i těch ryze aktuálních – je aktuálním badatelským úkolem. Jde však o velmi náročný úkol, který práce - asi nutně - splňuje především ve sledování jejích hlavních obrysů; V. Sommer podává tak popis vývoje stranické historiografie a charakteristiku jejího stavu v jednotlivých periodách jejího vývoje. Není tak (a stěží by i být mohla) dějinami české marxistické historiografie. Asi zřejmě opravdu programově (viz posudek M. Kopečka) jí chybí zřetel k vývoji na Slovensku, stejně tak jako třeba zřetel k vývoji v Polsku, viz T. Rutkowski, *Nauki historyczne w Polsce 1944 – 1970*, Warszawa 2007), anebo zřetele k celkovému charakteru „stalinského modelu historiografie“ z pera A. Grabského či G. Labudy anebo na bohatou literaturu německou, již autor ale částečně využil. Osobně by mě třeba více zajímala i problematika stavu historické vědy na Vysoké škole politické ÚV KSČ a vůbec její činnost jakožto odborného pracoviště. To ovšem nejsou výtky, ale doplňky, jež mohou autorovi posloužit pro redakci práce k případnému knižnímu vydání. Nárokovat zvládnutí tématu v takovém rozsahu by bylo nepřiměřené. Oproti syntéze J. Hanzala (k níž bychom ale měli přistupovat s ohledem na okolnosti a intenci jejího vzniku) přináší cenné faktografické poznatky, opírající se o pečlivou heuristiku, analytický průhled do její vnitřní dynamiky a stručnou charakteristiku některých ji profilujících osobností.

Svůj výklad vývoje stranické historiografie v Československu autor opřel o kuhnovský model struktury vědeckých revolucí, v níž za její kritickou fází označil šedesátá léta (viz s. 195-196), kdy se ke slovu dostala nejen nová vlna stranických historiků, ale kdy se také měnily úhly pohledu na dějiny KSČ a dělnického hnutí. Byla to ovšem i doba celkové profesionalizace – byť ne na dlouho - této historiografie (viz „případ Amort“). Autor tedy vidí tuto krizovost v otřesení základních východisek stranické historiografie na nichž vznikala. Ta opsala po druhé světové válce pozoruhodný oblouk (či kruh?): od žurnalisticko-ideologického pojetí přes politicko-ideologickou fázi stalinismu k odborné profesionalizaci a pak zpět k politicko-ideologickému pohledu (spisek Úkoly čs. historiografie) se silným žurnalistickým akcentem (články např. v obnovené Tvorbě, viz sb. *Historiografie, její perspektivy a retrospektivy*).

Soubor analytických statí. Ed. V. Král. Interní tisk Československo-sovětského institutu 1973, či výbor komunistické historické žurnalistiky let 1921 – 1946 téhož editora z r. 1971 pod názvem O marxistickou koncepci národních dějin.), jež už stranická historiografie nedokázala ve skutečnosti překonat.

V. Sommer vykonal dost práce na to, aby jeho disertace mohla sloužit jako solidní základ dalšího bádání. Přinesl řadu cenných postřehů, solidní heuristiku, přehledný a syntetizující výklad dějin této enklávy československé historiografie. Za zvláště cennou považuji kapitolu o expozičních prezentacích dějin dělnického hnutí a KSČ , neboť jde o téma, které je u nás (nejen ohledně dějin MDH a KSČ) vcelku novou oblastí zájmu historiografické pozornosti. **Práci tedy mohu plně doporučit k obhajobě.** A navrhuji, aby byla disertační práce publikována v ediční řadě České dějiny nakladatelství Lidové noviny, jíž spoluvydává Ústav českých dějin FF UK.

prof. PhDr. Zdeněk Beněš, CSc.

Praha 8. března 2011